Współfinansowane przez Unię Europejską

Democracy4all Ages

PLAN LEKCJI 1

Temat: Mój głos - moje sąsiedztwo

Grupa wiekowa: 7-9

Czas trwania: 45 minut

Blok tematyczny: Społeczność i aktywne obywatelstwo

Materiały: Karty z diagramem, kartki samoprzylepne w kolorach zielonym, żółtym i niebieskim, mapa okolicy, karty ze zdaniem do dokończenia, skrzynka

Cele edukacyjne:
Uczeń:
- wyjaśnia, czym jest sąsiedztwo,
- dostrzega mocne strony swojego otoczenia oraz obszary wymagające zmian,
- wyraża własne zdanie i uzasadnia je,
- aktywnie słucha innych,
- współpracuje podczas pracy w grupie,
- proponuje rozwiązania problemów dotyczących najbliższego otoczenia.

Wprowadzenie do lekcji:
Odgadywanie hasła (3 minuty):
Uczniowie układają hasło z odpowiednich liter przedstawianych obrazków w podanej kolejności : szkoła1, pociąg 5, sklep1, bilblioteka2, drzewo4, dom1, przedszkole3, trawnik1, tramwaj5, osiedle1.
Krąg otwierający (5 minut):
Uczniowie siedzą w kręgu. Nauczyciel zadaje pytania:
Czy dziecko może zmieniać swoje sąsiedztwo?
Co sprawia, że sąsiedztwo jest przyjazne?
Każde dziecko odpowiada jednym zdaniem lub gestem. Nauczyciel podkreśla, że zgodnie z myślą Janusza Korczaka każde dziecko ma prawo do własnego zdania, a każda wypowiedź jest ważna i zapisuje na tablicy pomysły uczniów. Powstaje mapa skojarzeń wokół hasła: Sąsiedztwo.

Główna aktywność:
Rozmowa kierowana (7 minut):
Nauczyciel przedstawia krótką historię.
Opowieść:
Ania codziennie chodzi do szkoły. Po drodze przechodzi obok placu zabaw. Zauważyła, że kosze są przepełnione, ławka jest zniszczona, a dzieci nie mają gdzie usiąść. Ania zastanawia się:
„Czy moje zdanie może coś zmienić?”

Współfinansowane przez Unię Europejską. Wyrażone poglądy i opinie są jedynie opiniami autora lub autorów i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy i opinie Unii Europejskiej lub OeAD-GmbH. Ani Unia Europejska, ani OeAD-GmbH nie ponoszą za nie odpowiedzialności. Numer projektu: 2024-2-AT01-KA210-ADU-000266621

Współfinansowane przez Unię Europejską

Democracy4all Ages

PLAN LEKCJI 1

Temat: Mój głos - moje sąsiedztwo	**Grupa wiekowa:** 7-9	**Czas trwania:** 45 minut

Główna aktywność:

Pytanie filozoficzne:

Czy każdy głos ma znaczenie?

Dzieci dyskutują zgodnie z zasadami P4C:

- mówi jedna osoba,
- słuchamy bez przerywania,
- można zmienić zdanie,
- uzasadniamy swoje wypowiedzi.

Nauczyciel nie ocenia odpowiedzi, lecz pogłębia rozmowę pytaniami:

- Czy zawsze warto mówić o problemach?
- Czy milczenie też jest wyborem?
- Jak można wyrazić swój głos?

Mapa dobrych zmian (20 minut):

Klasa zostaje podzielona na 4–5 zespołów.

Każda grupa otrzymuje arkusz z prostą mapą okolicy.

Zadanie - dzieci przyklejają na mapie karteczki:

🟢 zielonym kolor - miejsca, które lubią,

🟡 żółty - miejsca wymagające poprawy,

🔵 niebieski - własny pomysł na zmianę.

Następnie grupy prezentują swoje propozycje.

Po każdej prezentacji pozostali uczniowie odpowiadają:

- Co najbardziej mi się podoba?
- Co jeszcze można dodać?

Refleksja / Dyskusja:

Mój głos dla sąsiedztwa (5 minut):

Każdy uczeń kończy zdanie na przygotowanej karcie:

„Chciałbym/chciałabym, aby w moim sąsiedztwie…”

Kartki zostają wrzucone do pudełka „Głos mieszkańca”.

Nauczyciel podkreśla, że nawet najmniejszy pomysł może być początkiem zmiany.

Krąg na zakończenie (5 minut):

Na zakończenie dzieci odpowiadają jednym zdaniem:

„Dzisiaj zrozumiałem(-am), że…”

Współfinansowane przez Unię Europejską. Wyrażone poglądy i opinie są jedynie opiniami autora lub autorów i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy i opinie Unii Europejskiej lub OeAD-GmbH. Ani Unia Europejska, ani OeAD-GmbH nie ponoszą za nie odpowiedzialności. Numer projektu: 2024-2-AT01-KA210-ADU-000266621

Współfinansowane przez Unię Europejską

Democracy4all Ages

PLAN LEKCJI 2

Temat: Listy i petycje do lokalnych władz

Grupa wiekowa: 7-9

Czas trwania: 45 minut

Blok tematyczny: Społeczność i aktywne obywatelstwo

Materials: ilustracje przedstawiające urząd miasta/gminy, park, plac zabaw, przejście dla pieszych, bibliotekę; przykładowy prosty list i wzór petycji; koperty; karteczki w kolorach zielonym, żółtym i czerwonym dla każdego ucznia

Cele edukacyjne:
Uczeń:
- wyjaśnia, czym jest list i petycja;
- wie, do kogo można zwrócić się z prośbą o zmianę w najbliższym otoczeniu;
- podaje przykłady spraw ważnych dla mieszkańców;
- współpracuje w grupie;
- formułuje uprzejmą prośbę i uzasadnia swoje zdanie;

rozwija umiejętność wypowiadania się oraz pisania krótkich tekstów.

Wprowadzenie do lekcji:
Rozmowa kierowana (10 minut):
Na tablicy przyklejone są zdjęcia. Uczniowie odpowiadają na pytania: Co najbardziej lubicie w swojej okolicy? Z pomocy jakich instytucji korzystacie? Kto decyduje o tym, gdzie powstaje plac zabaw, przejście dla pieszych lub gdzie posadzić nowe drzewa?

Główna aktywność:
Rozmowa (5 minut):
Uczniowie odpowiadają na pytanie: Czym różni się list od petycji? Nauczyciel wyjaśnia:
- List to wiadomość skierowana do konkretnej osoby lub instytucji.
- Petycja to wspólna prośba wielu osób dotycząca ważnej sprawy.

Burza mózgów (6 minut):
Co chcielibyście zmienić w swojej okolicy? Zapisywanie pomysłów na tablicy.
Praca w grupach (18 minut)
Podział na grupy. Przypomnienie zasad pisania i adresowania listu. Każda grupa wybiera jeden z pomysłów z tablicy i przygotowuje list lub petycję według schematu:
Chcielibyśmy poprosić o …
Jest to ważne, ponieważ …
Dziękujemy za przeczytanie naszej prośby.
Z poważaniem
Uczniowie klasy …
Prezentacja listów i dyskusja nad tym, na ile są przekonujące, czy dobrze argumentują prośbę, czy są uprzejme. Zaadresowanie kopert.

Współfinansowane przez Unię Europejską. Wyrażone poglądy i opinie są jedynie opiniami autora lub autorów i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy i opinie Unii Europejskiej lub OeAD-GmbH. Ani Unia Europejska, ani OeAD-GmbH nie ponoszą za nie odpowiedzialności. Numer projektu: 2024-2-AT01-KA210-ADU-000266621

Współfinansowane przez Unię Europejską

Democracy4all Ages

PLAN LEKCJI 2

Temat: Listy i petycje do lokalnych władz	**Grupa wiekowa:** 7-9	**Czas trwania:** 45 minut

Refleksja/Dyskusja:

Krąg na zakończenie (3 minuty):

Nauczyciel zadaje pytania:

- Do kogo możemy napisać list z prośbą o zmianę?
- Po co mieszkańcy podpisują petycje?
- Dlaczego warto grzecznie uzasadniać swoją prośbę?

Podsumowanie (3 minuty):

Każdy uczeń otrzymuje trzy karteczki:

🟢 Zielona – wiem, czym jest list i petycja,

🟡 Żółta – jeszcze potrzebuję trochę pomocy,

🔴 Czerwona – to było dla mnie trudne.

Uczniowie wybierają odpowiedni kolor i krótko uzasadniają swój wybór.

Współfinansowane przez Unię Europejską. Wyrażone poglądy i opinie są jedynie opiniami autora lub autorów i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy i opinie Unii Europejskiej lub OeAD-GmbH. Ani Unia Europejska, ani OeAD-GmbH nie ponoszą za nie odpowiedzialności. Numer projektu: 2024-2-AT01-KA210-ADU-000266621

Współfinansowane przez Unię Europejską

Democracy4all Ages

PLAN LEKCJI 3

Temat: Dzień Pomocnika Społecznego	**Grupa wiekowa:** 7-9	**Czas trwania:** 45 minut

Blok tematyczny:
Społeczność i aktywne obywatelstwo

Materiały: Kamień rozmowy, ilustracja drzewa, liście dla każdej z grup, tablica, ilustracja termometru, karteczki samoprzylepne

Cele edukacyjne:
Uczeń:
- zastanawia się nad znaczeniem słowa „pomoc";
- dostrzega, że ludzie mogą potrzebować różnych form wsparcia;
- potrafi uzasadnić własne zdanie i wysłuchać opinii innych;
- współtworzy atmosferę bezpieczeństwa podczas rozmowy;
- planuje drobne działania pomocowe możliwe do wykonania na co dzień.

Wprowadzenie do lekcji:
Krąg powitalny (5 minut)
Dzieci siedzą w kręgu i wspólnie ustalają zasady rozmowy np. słuchamy do końca, nie wyśmiewamy cudzych pomysłów, można zmienić zdanie, każdy głos jest ważny.
Rozmowa kierowana (5 minut)
Nauczyciel pokazuje zdjęcia przedstawiające różne sytuacje pomagania (np. pomoc starszej osobie, wsparcie kolegi, przekazywanie żywności potrzebującym, wspólna zabawa z samotnym dzieckiem). Pytania do uczniów: Co oznacza pomagać? Kto pomaga innym ludziom? Czy Wy komuś kiedyś pomogliście? Jak się czuliście po udzieleniu pomocy? Czego najbardziej potrzebują ludzie oprócz pieniędzy? Czy czas, rozmowa albo uśmiech mogą być pomocą?

Główna aktywność:
Burza mózgów (5 minut)
Uczniowie odpowiadają na pytanie: Jak mogę pomagać innym? Nauczyciel zapisuje odpowiedzi na tablicy wokół narysowanego drzewa.
Praca w grupach (10 minut)
Uczniowie pracują w grupach. Każda grupa otrzymuje kartkę z narysowanym dużym liściem. Zadaniem jest:
- narysowanie jednej sytuacji, w której dzieci mogą pomóc innym,
- dopisanie krótkiego hasła, np. „Pomagam koledze", „Jestem życzliwy", „Dzielę się".

Po zakończeniu pracy wszystkie liście zostają umieszczone na wspólnym plakacie „Drzewo Dobrych Uczynków".
Rozmowa podsumowująca (10 minut)
Każda grupa prezentuje swój liść, przyczepia do drzewa i opowiada:
- komu pomaga,
- dlaczego warto pomagać,
- jakie uczucia towarzyszą osobie pomagającej i tej, która otrzymuje pomoc.

Współfinansowane przez Unię Europejską. Wyrażone poglądy i opinie są jedynie opiniami autora lub autorów i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy i opinie Unii Europejskiej lub OeAD-GmbH. Ani Unia Europejska, ani OeAD-GmbH nie ponoszą za nie odpowiedzialności. Numer projektu: 2024-2-AT01-KA210-ADU-000266621

Współfinansowane przez Unię Europejską

Democracy4all Ages

PLAN LEKCJI 3

Temat: Dzień Pomocnika Społecznego	**Grupa wiekowa:** 7-9	**Czas trwania:** 45 minut

Refleksja/Dyskusja:

Krąg na zakończenie (6 minut):
Dzieci siadają w kręgu. Kamień rozmowy wędruje od rozmówcy do rozmówcy. Uczeń kończy jedno ze zdań: Dzisiaj zacząłem myśleć o..., Zaskoczyło mnie..., Chciałbym jeszcze zapytać..., Po dzisiejszej rozmowie chcę... lub mówi zdanie: Dzisiaj wolę tylko posłuchać.
Ewaluacja (4 minuty)
Termometr pomagania - Każdy uczeń dostaje karteczkę i przyczepia ją w odpowiednie miejsce na ilustracji termometru pomagania.

Współfinansowane przez Unię Europejską. Wyrażone poglądy i opinie są jedynie opiniami autora lub autorów i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy i opinie Unii Europejskiej lub OeAD-GmbH. Ani Unia Europejska, ani OeAD-GmbH nie ponoszą za nie odpowiedzialności. Numer projektu: 2024-2-AT01-KA210-ADU-000266621

Współfinansowane przez Unię Europejską

Democracy4all Ages

PLAN LEKCJI 4

Temat: Gra fabularna: "Rozwiążmy to wspólnie"

Grupa wiekowa: 7-9

Czas trwania: 45 minut

Blok tematyczny:
Zasady, uczciwość i rozwiązywanie konfliktów

Materiały: karty z rolami (np. przyjaciel, nowy uczeń, mediator, świadek, nauczyciel), karty z opisem sytuacji problemowej, ilustracje przedstawiające emocje, kartki A4 i flamastry, tablica lub arkusz papieru, karteczki samoprzylepne, karty refleksji 😊 😐 ☹️

Cele edukacyjne: Uczeń:

- rozwija umiejętność współpracy i komunikacji;
- uczy się rozwiązywać konflikty poprzez dialog;
- rozwija empatię i umiejętność przyjmowania różnych perspektyw;
- ćwiczy argumentowanie i uzasadnianie własnych opinii;
- doświadcza współodpowiedzialności za decyzje grupy;
- aktywnie uczestniczy w rozmowie.

Wprowadzenie do lekcji:

Krąg powitalny (4 minuty)
Nauczyciel zaprasza dzieci do wspólnego kręgu.
Pytania na rozpoczęcie:

- Co oznacza „rozwiązać coś wspólnie"?
- Czy zawsze łatwo się porozumieć?
- Co pomaga nam dojść do zgody?

Nauczyciel zapisuje najważniejsze odpowiedzi dzieci na tablicy.
Ustalenie zasad (6 minut)
Dzieci wspólnie przypominają zasady rozmowy:

- słuchamy do końca,
- nie wyśmiewamy,
- każdy ma prawo do swojego zdania,
- szukamy rozwiązań, a nie winnych.

Główna aktywność:

Scenka sytuacyjna (25 minut):
<u>Nauczyciel czyta historię:</u>
Klasa przygotowuje przedstawienie. Każdy chce odegrać główną rolę. Dzieci zaczynają się kłócić. Niektórzy czują się pominięci, inni uważają, że są najlepsi. Praca nad przedstawieniem zatrzymuje się.
<u>Podział na grupy:</u>
Dzieci losują role, np.: uczeń, który chce główną rolę, uczeń nieśmiały, nowy uczeń, przyjaciel, mediator, obserwator.
<u>Zadanie:</u>
Każda grupa ma odpowiedzieć na pytania:

- Co czuje moja postać?
- Dlaczego tak się zachowuje?
- Jak można rozwiązać problem?
- Jakie rozwiązanie będzie dobre dla wszystkich?

Po kilku minutach grupy odgrywają krótkie scenki.

Współfinansowane przez Unię Europejską. Wyrażone poglądy i opinie są jedynie opiniami autora lub autorów i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy i opinie Unii Europejskiej lub OeAD-GmbH. Ani Unia Europejska, ani OeAD-GmbH nie ponoszą za nie odpowiedzialności. Numer projektu: 2024-2-AT01-KA210-ADU-000266621

Współfinansowane przez Unię Europejską

Democracy4all Ages

PLAN LEKCJI 4

Temat: "Rozwiążmy to wspólnie" - gra fabularna	**Grupa wiekowa:** 7-9	**Czas trwania:** 45 minut

Główna aktywność:

Po każdej scence nauczyciel prowadzi rozmowę.
Przykładowe pytania:

- Czy każdy powinien dostać to, czego chce?
- Co jest ważniejsze – sprawiedliwość czy zadowolenie wszystkich?
- Czy kompromis zawsze jest dobrym rozwiązaniem?
- Jak można zauważyć potrzeby innych?
- Czy można się nie zgadzać i nadal być dobrym kolegą lub koleżanką?

Nauczyciel nie ocenia odpowiedzi, lecz zachęca dzieci do uzasadniania swoich opinii oraz odnoszenia się z szacunkiem do wypowiedzi innych.

Refleksja/Dyskusja:

Krąg na zakończenie (5 minut):
Każde dziecko kończy jedno zdanie:

- Dzisiaj zrozumiałem(-am), że...
- Najbardziej zaskoczyło mnie...
- Następnym razem chciałbym/chciałabym...

Ewaluacja (5 minut):
Dzieci wybierają jedną z buziek:
😊 – potrafię współpracować i rozmawiać o problemach.
😐 – jeszcze potrzebuję poćwiczyć.
😕 – było to dla mnie trudne.
Następnie zapisują lub rysują odpowiedź na pytanie:
„Co pomaga ludziom rozwiązywać problemy razem?"

Współfinansowane przez Unię Europejską. Wyrażone poglądy i opinie są jedynie opiniami autora lub autorów i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy i opinie Unii Europejskiej lub OeAD-GmbH. Ani Unia Europejska, ani OeAD-GmbH nie ponoszą za nie odpowiedzialności. Numer projektu: 2024-2-AT01-KA210-ADU-000266621

Współfinansowane przez Unię Europejską

Democracy4all Ages

PLAN LEKCJI 5

Temat: Demokratyczne zasady w szkole/społeczności - plakaty

Grupa wiekowa: 7-9

Czas trwania: 45 minut

Blok tematyczny: Zasady, uczciwość i rozwiązywanie konfliktów

Materiały: arkusze papieru, kolorowe flamastry, kredki, ołówki, karteczki samoprzylepne, ilustracja sytuacji wymagającej wspólnego podjęcia decyzji, karty z hasłami: szacunek, głos każdego, współpraca, odpowiedzialność, sprawiedliwość, pomoc, kosz, walizka

Cele edukacyjne:

Uczeń:

- wyjaśnia własnymi słowami, czym są zasady i dlaczego są potrzebne;
- rozpoznaje przykłady zachowań zgodnych z zasadami demokracji (szacunek, równość głosu, współdecydowanie, odpowiedzialność);
- słucha wypowiedzi innych i odnosi się do nich z szacunkiem;
- współpracuje podczas tworzenia plakatu;
- przedstawia i uzasadnia pomysły swojej grupy.

Wprowadzenie do lekcji:

Krąg powitalny (3 minuty)
Nauczyciel zaprasza dzieci do siedzenia w kręgu.
Rozpoczyna pytaniem:
„Jak myślicie, po co ludziom są potrzebne wspólne zasady?”
Każde dziecko może wypowiedzieć jedno zdanie.
Nauczyciel czyta historyjkę: (7 minut)
W klasie pojawił się nowy zestaw gier planszowych. Wszyscy chcą z nich korzystać, ale jest ich za mało. Każdy ma inny pomysł na rozwiązanie. Co zrobić, aby było sprawiedliwie?
Pytania:

- Czy każdy powinien mieć możliwość powiedzenia swojego zdania?
- Czy większość zawsze ma rację?

Jak można podjąć decyzję, aby nikt nie czuł się pominięty?

Aktywność główna:

Burza mózgów w grupach (5 minut)
Na tablicy zapisujemy odpowiedzi dzieci na pytanie:
„Jakie zasady pomagają wszystkim dobrze żyć i uczyć się razem?”
Przykładowe propozycje:

- każdy ma prawo mówić,
- słuchamy się nawzajem,
- nie wyśmiewamy,
- pomagamy sobie,
- decyzje podejmujemy wspólnie,
- dbamy o wspólne rzeczy.

Nauczyciel podkreśla, że są to przykłady zasad demokratycznych.

Współfinansowane przez Unię Europejską. Wyrażone poglądy i opinie są jedynie opiniami autora lub autorów i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy i opinie Unii Europejskiej lub OeAD-GmbH. Ani Unia Europejska, ani OeAD-GmbH nie ponoszą za nie odpowiedzialności. Numer projektu: 2024-2-AT01-KA210-ADU-000266621

Współfinansowane przez Unię Europejską

Democracy4all Ages

PLAN LEKCJI 5

Temat: Demokratyczne zasady w szkole/społeczności	**Grupa wiekowa:** 7-9	**Czas trwania**: 45 minut

Główna aktywność:

Praca w grupach – projekt plakatu (15 minut)

Dzieci pracują w 3–4-osobowych zespołach. Każda grupa losuje lub wybiera jedną zasadę.

Przykłady:

- Szanujemy każde zdanie.
- Każdy ma prawo głosu.
- Razem podejmujemy decyzje.
- Dbamy o dobro wspólne.
- Rozwiązujemy konflikty rozmową.

Zadanie:

Stwórzcie plakat, który:

- przedstawia wybraną zasadę,
- pokazuje ją na obrazkach,
- zawiera krótkie hasło,
- zachęca innych do przestrzegania tej zasady.

Nauczyciel pełni rolę moderatora, zadając pytania:

- Czy wszyscy mieli okazję zaproponować pomysł?
- Jak podjęliście decyzję?
- Czy każdy ma jakieś zadanie?

Prezentacja plakatów (5 minut)

Każda grupa przedstawia:

- swoją zasadę,
- argumentuje dlaczego ją wybrała,
- gdzie w szkole można ją stosować.

Pozostali uczniowie mogą zadawać pytania.

Refleksja/Dyskusja:

Refleksja w kręgu (5 minut)

Pytania:

- Czego dowiedziałeś się o demokracji?
- Jak współpracowało się w grupie?
- Którą zasadę chciałbyś wprowadzić w naszej klasie?

Kosz i walizka (5 minut)

Uczniowie dostają 2 karteczki samoprzylepne i zapisują na nich odpowiedzi na pytania:

- Co zabierasz ze sobą z lekcji?
- Co wyrzucasz, co jest zbędne po lekcji?

Następnie przyklejają w odpowiednim miejscu na tablicy.

Współfinansowane przez Unię Europejską. Wyrażone poglądy i opinie są jedynie opiniami autora lub autorów i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy i opinie Unii Europejskiej lub OeAD-GmbH. Ani Unia Europejska, ani OeAD-GmbH nie ponoszą za nie odpowiedzialności. Numer projektu: 2024-2-AT01-KA210-ADU-000266621

Współfinansowane przez Unię Europejską

PLAN LEKCJI 6

Democracy4all Ages

Temat: Mediacje rówieśnicze

Grupa wiekowa: 7-9

Czas trwania: 45 minut

Blok tematyczny: Zasady, uczciwość i rozwiązywanie konfliktów

Materiały: maskotka, plakat/prezentacja - etapy mediacji, kartki z przykładami sytuacji konfliktowych, karteczki samoprzylepne, arkusz papieru, ilustracja walizki

Cele edukacyjne:

Uczeń:

- wyjaśnia, czym jest konflikt i mediacja;
- rozpoznaje emocje własne i innych osób;
- potrafi uważnie słuchać rozmówcy;
- proponuje sposoby pokojowego rozwiązania konfliktu;
- respektuje prawo innych do własnego zdania;
- współpracuje podczas dyskusji i pracy w grupie;

dostrzega rolę mediatora jako osoby pomagającej w porozumieniu.

Wprowadzenie do lekcji:

Krąg powitalny (3 minuty)
Uczniowie siedzą w kręgu.
Nauczyciel przypomina zasady rozmowy inspirowane pedagogiką Janusza Korczaka: każdy ma prawo mówić, każdy ma prawo nie mówić, słuchamy bez przerywania, szanujemy różne opinie. Maskotkę trzyma osoba, która mówi.
Rozmowa kierowana (7 minut)
Pytanie otwierające: „Co pomaga ludziom się pogodzić, kiedy się pokłócą?”
Nauczyciel pokazuje ilustrację przedstawiającą konflikt między dziećmi. Pytania: Co mogło się wydarzyć? Jak mogą czuć się te osoby? Czy ktoś musi wygrać taki konflikt? Co mogłoby pomóc obu stronom? Nauczyciel zapisuje pomysły dzieci na tablicy.
Wprowadza pojęcie: Mediacja – rozmowa prowadzona z pomocą osoby, która pomaga znaleźć rozwiązanie dobre dla obu stron.

Główna aktywność:

Burza mózgów (10 minut)
Uczniowie odpowiadają na pytanie: Jakie powinny być zasady mediacji?
Nauczyciel zapisuje pomysły uczniów na tablicy.
Poznajemy kroki mediacji (5 minut)
Nauczyciel przedstawia planszę:
Kroki mediacji

1. Zatrzymaj się i uspokój.
2. Opowiedz, co się wydarzyło.
3. Nazwij swoje uczucia.
4. Wysłuchaj drugiej osoby.
5. Poszukajcie rozwiązania.
6. Umówcie się, co zrobicie dalej.

Dzieci wspólnie wyjaśniają znaczenie każdego kroku.

Współfinansowane przez Unię Europejską. Wyrażone poglądy i opinie są jedynie opiniami autora lub autorów i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy i opinie Unii Europejskiej lub OeAD-GmbH. Ani Unia Europejska, ani OeAD-GmbH nie ponoszą za nie odpowiedzialności. Numer projektu: 2024-2-AT01-KA210-ADU-000266621

Współfinansowane przez Unię Europejską

PLAN LEKCJI 6

Temat: Mediacje rówieśnicze	**Grupa wiekowa:** 7-9	**Czas trwania**: 45 minut

Główna aktywność:

Drama – „Mediator pomaga" (13 minut)

Uczniowie pracują w trzyosobowych zespołach.

Role:

- osoba A,
- osoba B,
- mediator.

Każda grupa losuje sytuację, np.:

- dwoje dzieci chce bawić się tą samą zabawką;
- ktoś przypadkiem zniszczył pracę kolegi;
- dwie osoby chcą siedzieć w tym samym miejscu;
- ktoś został wykluczony z zabawy.

Mediator prowadzi rozmowę według poznanych kroków.

Po każdej scence grupa odpowiada:

- Co pomogło rozwiązać konflikt?
- Jak zachował się mediator?
- Czy obie strony zostały wysłuchane?

Refleksja/Dyskusja:

1. „Walizka mediatora" (4 minuty):

Każde dziecko otrzymuje karteczkę.

Kończy zdanie:

„Dobry mediator powinien…"

Karteczki zostają przyklejone do plakatu w kształcie walizki.

2. Runda kończąca (3 minuty)

Każdy uczeń kończy jedno zdanie:

- Dzisiaj nauczyłem(-am) się…
- Najbardziej zapamiętam…

Następnym razem podczas konfliktu spróbuję…

Współfinansowane przez Unię Europejską. Wyrażone poglądy i opinie są jedynie opiniami autora lub autorów i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy i opinie Unii Europejskiej lub OeAD-GmbH. Ani Unia Europejska, ani OeAD-GmbH nie ponoszą za nie odpowiedzialności. Numer projektu: 2024-2-AT01-KA210-ADU-000266621

Współfinansowane przez Unię Europejską

Democracy4all Ages

PLAN LEKCJI 7

Temat: Sąd- dlaczego ludzie potrzebują sprawiedliwego rozwiązywania sporów?

Grupa wiekowa: 7-9

Czas trwania: 45 minut

Blok tematyczny:
Zasady, uczciwość i rozwiązywanie konfliktów

Materiały: ilustracje przedstawiające sąd, sędziego, świadka, adwokata; karta z opowiadaniem, karta z historyjką konfliktową, kartoniki z rolami: sędzia, osoba A, osoba B, świadek 1, świadek 2, obserwatorzy, młotek - zabawka, koła w kolorach: zielone, żółte, czerwone.

Cele edukacyjne:
Uczeń:
- wie, czym zajmuje się sąd;
- rozumie, że zadaniem sądu jest sprawiedliwe rozstrzyganie sporów zgodnie z zasadami;
- odróżnia karanie od sprawiedliwego rozwiązywania konfliktów;
- potrafi wysłuchać różnych stron konfliktu;
- uzasadnia własne zdanie;
- współpracuje z grupą;

rozwija empatię oraz poczucie odpowiedzialności za własne decyzje.

Wprowadzenie do lekcji:
1. Wprowadzenie – Krąg pytań (8 minut)
Nauczyciel zaprasza dzieci do wspólnego kręgu. Pokazuje ilustrację przedstawiającą salę sądową, sędziego, świadka, adwokata. Pyta: Z czym kojarzy wam się sąd?, Czy sąd jest miejscem kłótni?, Kiedy ludzie idą do sądu?, Czy zawsze ktoś musi być winny?. Nauczyciel nie ocenia odpowiedzi. Zapisuje najważniejsze skojarzenia.
2. Dociekanie filozoficzne P4C (10 minut)
Nauczyciel czyta opowiadanie: "Dwoje dzieci znalazło na boisku nową piłkę. Oboje twierdzili, że należy do nich. Żadne nie chciało ustąpić. Coraz więcej dzieci zaczęło się kłócić. Ktoś powiedział: Potrzebujemy kogoś, kto wysłucha wszystkich i pomoże sprawiedliwie zdecydować." Pytanie filozoficzne: Czy sprawiedliwość zawsze oznacza, że ktoś wygrywa, a ktoś przegrywa? Dzieci kolejno wypowiadają swoje zdanie. Nauczyciel zachęca do uzasadniania i nie podaje gotowej odpowiedzi.

Główna aktywność:
Wyjaśnienie - Czym zajmuje się sąd? (5 minut)
Nauczyciel opowiada prostym językiem. Sąd pomaga ludziom rozwiązywać spory. Sędzia nie zgaduje. Najpierw słucha wszystkich. Patrzy na dowody. Stara się podjąć sprawiedliwą decyzję zgodnie z prawem. Każdy ma prawo powiedzieć, co się wydarzyło.

Uczniowie tworzą na tablicy mapę skojarzeń do słowa „sąd", np.: słucha, pyta, sprawdza, myśli, wydaje sprawiedliwy wyrok.

Współfinansowane przez Unię Europejską. Wyrażone poglądy i opinie są jedynie opiniami autora lub autorów i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy i opinie Unii Europejskiej lub OeAD-GmbH. Ani Unia Europejska, ani OeAD-GmbH nie ponoszą za nie odpowiedzialności. Numer projektu: 2024-2-AT01-KA210-ADU-000266621

Współfinansowane przez Unię Europejską

Democracy4all Ages

PLAN LEKCJI 7

Tytuł: Poznajemy instytucje demokratyczne -sąd	**Grupa wiekowa:** 7-9	**Czas trwania**: 45 minut

Główna aktywność:

Aktywność 2- Symulacja rozprawy sądowej (17 minut)
Historia: Dwoje uczniów wspólnie budowało z klocków. Jedno z nich przypadkiem przewróciło budowlę. Drugie uważa, że zrobiło to specjalnie.
Dochodzi do kłótni.
Role:

- sędzia,
- osoba A,
- osoba B,
- świadek 1,
- świadek 2,
- obserwatorzy.

Zadania:
Sędzia

- wysłuchuje obu stron;
- zadaje pytania;
- nie przerywa;
- na końcu podejmuje decyzję i uzasadnia ją.

Pozostali przedstawiają swoją wersję wydarzeń.
Po zakończeniu nauczyciel pyta:

- Czy sędzia wysłuchał wszystkich?
- Czy decyzja była sprawiedliwa?
- Co było najtrudniejsze?

Czy można było rozwiązać konflikt inaczej?

Refleksja/Dyskusja:

Refleksja korczakowska (3 minuty)
Nauczyciel odczytuje cytat Janusza Korczaka:
„Nie ma dzieci – są ludzie.”
Rozmowa:

- Jak ten cytat pasuje do pracy sądu?
- Dlaczego każde dziecko powinno zostać wysłuchane?

Ewaluacja (2 minuty)
Dzieci wybierają kolor koła:
zielone - "Dzisiaj zrozumiałem, po co istnieje sąd.",
żółte - "Jeszcze mam kilka pytań.",
czerwone - “Chciałbym dowiedzieć się więcej."

Współfinansowane przez Unię Europejską. Wyrażone poglądy i opinie są jedynie opiniami autora lub autorów i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy i opinie Unii Europejskiej lub OeAD-GmbH. Ani Unia Europejska, ani OeAD-GmbH nie ponoszą za nie odpowiedzialności. Numer projektu: 2024-2-AT01-KA210-ADU-000266621

Współfinansowane przez Unię Europejską

Democracy4all Ages

PLAN LEKCJI 1

Tytuł: Nasza klasa, nasz głos	**Grupa wiekowa**: 5–7 lat	**Czas trwania**: 45–50 min

Temat: Partycypacja, demokracja w klasie i wspólne podejmowanie decyzji

Materiały: karty z historiami, karteczki samoprzylepne, papier plakatowy, markery i kredki, naklejki do głosowania, „przedmiot mówienia" (zabawka, piłka)

Cele edukacyjne: Po zakończeniu lekcji dzieci będą potrafić:

- Wyrażać swoje opinie z szacunkiem
- Aktywnie słuchać innych
- Uczestniczyć w demokratycznym podejmowaniu decyzji
- Rozumieć znaczenie sprawiedliwości i współpracy
- Współtworzyć wspólne klasowe umowy

Wprowadzenie do lekcji: Nauczyciel_ka czyta historię o klasie, w której tylko kilku dzieciom wolno wybierać zabawy, a inni są ignorowani. Po przeczytaniu historii pyta: „Jak czuły się dzieci w historii?", „Czy sytuacja była sprawiedliwa czy niesprawiedliwa?", „Co klasa mogłaby zrobić inaczej?" Dzieci krótko dzielą się swoimi pomysłami, używając „przedmiotu mówienia", gdzie mówi tylko dziecko trzymające przedmiot, a inni słuchają z szacunkiem.

Główna aktywność: Tworzenie klasowych umów (15 minut)

1. Nauczyciel_ka pyta:
   - Co pomaga nam czuć się szczęśliwie i bezpiecznie w naszej klasie?
   - Jak powinniśmy traktować siebie nawzajem?
   - Jakie zasady pomagają każdemu aktywnie uczestniczyć?
2. Dzieci wspólnie proponują klasowe umowy, np.:
   - Słuchaj, gdy ktoś mówi
   - Włączaj wszystkich do zabaw
   - Dziel się rzeczami sprawiedliwie
   - Używaj uprzejmych słów
3. Nauczyciel_ka zapisuje propozycje na papierze plakatowym.
4. Dzieci głosują na najważniejsze umowy, używając naklejek lub kolorowych kart.
5. Gotowy plakat z klasową umową jest wspólnie ozdobiony i wywieszony w klasie.

Współfinansowane przez Unię Europejską. Wyrażone poglądy i opinie są jedynie opiniami autora lub autorów i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy i opinie Unii Europejskiej lub OeAD-GmbH. Ani Unia Europejska, ani OeAD-GmbH nie ponoszą za nie odpowiedzialności. Numer projektu: 2024-2-AT01-KA210-ADU-000266621

Współfinansowane przez Unię Europejską

Democracy4all Ages

PLAN LEKCJI 1

Tytuł: Nasza klasa, nasz głos	Grupa wiekowa: 5-7 lat	Czas trwania: 45-50 min

Aktywność 2: "Kąt opinii" (10–15 minut)
Nauczyciel_ka oznacza kąty klasy:

- Zgadzam się
- Nie zgadzam się
- Nie wiem

Nauczyciel_ka czyta proste stwierdzenia, przykładowo.:

- „Każdy powinien zawsze mieć tyle samo czasu."
- „Dzieci powinny pomagać decydować o zajęciach w klasie."
- „Słuchanie jest ważne we współpracy."

Dzieci przechodzą do kąta odpowiadającego ich opinii i wyjaśniają swój tok myślenia.
Nauczyciel_ka zachęca dzieci do słuchania różnych perspektyw i spokojnego omawiania pomysłów.

Refleksja / Dyskusja:

Dzieci siadają w kole i podsumowują lekcję.
Proponowane pytania:

- Jak się czułeś_aś, dzieląc się swoją opinią?
- Czy każdy mógł uczestniczyć?
- Dlaczego słuchanie jest ważne?
- Jak możemy uczynić naszą klasę sprawiedliwą dla wszystkich?
- Czego się nauczyliśmy o podejmowaniu decyzji razem?

Nauczyciel_ka kończy, podkreślając, że demokracja oznacza szacunek do innych, uważne słuchanie i wspólne działanie jako wspólnota.

Współfinansowane przez Unię Europejską. Wyrażone poglądy i opinie są jedynie opiniami autora lub autorów i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy i opinie Unii Europejskiej lub OeAD-GmbH. Ani Unia Europejska, ani OeAD-GmbH nie ponoszą za nie odpowiedzialności. Numer projektu: 2024-2-AT01-KA210-ADU-000266621

Współfinansowane przez Unię Europejską

Democracy4all Ages

PLAN LEKCJI 2

Tytuł: Nasze głosy przez pokolenia	**Grupa wiekowa:** 5-7 lat	**Czas trwania**: 45–60 min

Temat: Edukacja i dialog między pokoleniami	**Materiały:** stare zdjęcia lub przedmioty z dzieciństwa, przedmiot mówienia, karty z obrazkami, duży papier, markery/kredki, naklejki lub żetony do głosowania

Cele edukacyjne: Dzieci będą:

- porównywać doświadczenia dzieciństwa w przeszłości i dziś;
- rozumieć proste pojęcia demokratyczne: głos, słuchanie, sprawiedliwość i uczestnictwo;
- wyrażać własne opinie i szanować odmienne poglądy;
- uczestniczyć w prostej wspólnej decyzji i głosowaniu.

Wprowadzenie do lekcji:
„Gdy miałem_am tyle lat co Ty…"
Dzieci i starsi goście siadają razem w kole. Starszy uczestnik_czka pokazuje zdjęcie lub przedmiot ze swojego dzieciństwa i opowiada krótką historię o rodzinie, szkole lub zabawach. Edukator_ka zadaje proste pytania: „Kto ustalał zasady, gdy byłeś_aś mały?" „Czy dzieci mogły mówić, co myślą?" „Co się działo, gdy się nie zgadzaliście?". Dzieci są następnie zapraszane do podzielenia się tym, jak sprawy wyglądają dziś w ich życiu. Wprowadź myśl, że mieć głos oznacza móc wyrażać, co myślimy i czujemy oraz być wysłuchanym.

Główna aktywność: „Dawniej i dziś – nasze głosy mają znaczenie"
Stwórz plakat z dwiema stronami: DAWNIEJ i DZIŚ. Dzieci i dorośli wspólnie rozmawiają: „Kto ustalał zasady?", „Jakie decyzje mogły podejmować dzieci?", „Czy dzieci mogły wyrażać swoje opinie?", „Jak rozwiązywano spory?".
Dzieci mogą dodać do plakatu rysunki lub symbole.

Następnie zaproś wszystkich do podjęcia jednej prawdziwej decyzji razem, np. wyboru końcowej aktywności grupowej:
🎨 Wykonaj wspólny rysunek
🎵 Zaśpiewaj piosenkę z dzieciństwa
🎲 Zagraj w tradycyjną grę
Dzieci i dorośli krótko wyjaśniają swoje preferencje. Każdy otrzymuje jeden głos. Policzcie głosy razem i wykonajcie aktywność wybraną przez grupę.
Podkreśl, że demokracja nie oznacza, że każdy dostaje to, czego chce. Każdy ma szansę być wysłuchanym, a grupa szanuje decyzję podjętą razem.

Współfinansowane przez Unię Europejską. Wyrażone poglądy i opinie są jedynie opiniami autora lub autorów i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy i opinie Unii Europejskiej lub OeAD-GmbH. Ani Unia Europejska, ani OeAD-GmbH nie ponoszą za nie odpowiedzialności. Numer projektu: 2024-2-AT01-KA210-ADU-000266621

Współfinansowane przez Unię Europejską

Democracy4all Ages

PLAN LEKCJI 2

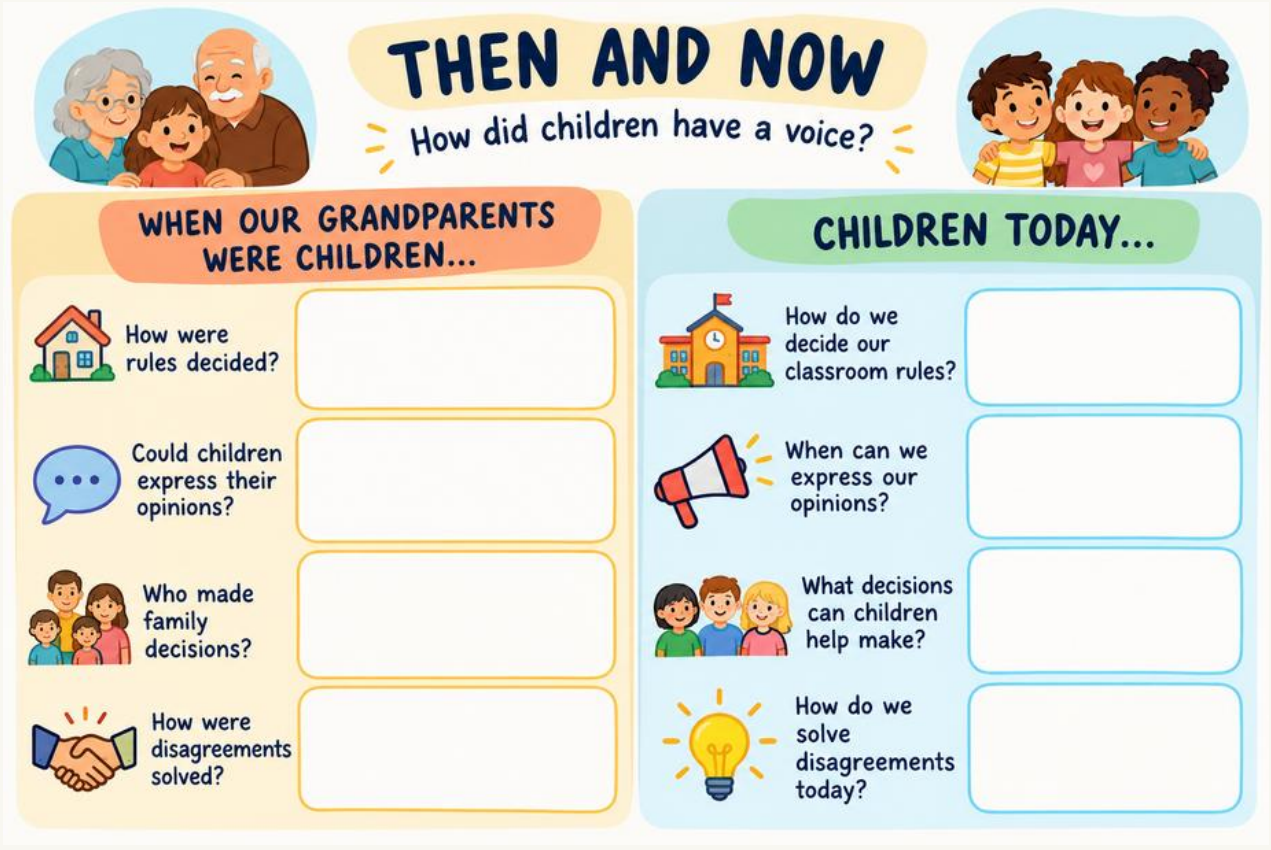
Tytuł: Nasze głosy przez pokolenia	**Grupa wiekowa:** 5 -7 lat	**Czas trwania**: 45–60 min

Refleksja / Dyskusja:

Wróćcie do koła i przekazywajcie przedmiot mówienia.
Zapytaj:

- Czego się dowiedziałeś_aś o dzieciństwie w przeszłości?
- Czego się zmieniło?
- Jak się czułeś_aś, mając głos?
- Czy wszyscy wybrali to samo?
- Dlaczego ważne jest słuchanie, gdy ktoś ma inną opinię?
- Czego dzieci i dorośli mogą się nawzajem nauczyć?

Zakończcie razem:
„Mogę mieć inny wiek, ale każdy ma głos warty wysłuchania”.

Współfinansowane przez Unię Europejską. Wyrażone poglądy i opinie są jedynie opiniami autora lub autorów i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy i opinie Unii Europejskiej lub OeAD-GmbH. Ani Unia Europejska, ani OeAD-GmbH nie ponoszą za nie odpowiedzialności. Numer projektu: 2024-2-AT01-KA210-ADU-000266621

Współfinansowane przez Unię Europejską

PLAN LEKCJI 3

Democracy4all Ages

Tytuł: Nasze miasto, nasze historie, nasze głosy	**Grupa wiekowa:** 5-7 lub 7-9	**Czas trwania:** 50-60 min

Temat: Edukacja i dialog między pokoleniami - Międzygeneracyjna demokracja, opowiadanie historii przez filozofię dla dzieci (P4C)

Materiały: zdjęcia miasta z przeszłości i teraźniejszości, zdjęcia przyniesione przez starszych uczestników, mapa miasta, lalka lub przedmiot mówienia, karty z obrazkami pokazujące różnych użytkowników miasta, duży papier, kredki i markery

Cele edukacyjne: Dzieci będą:

- badać filozoficzne pojęcie „miasta" przez dialog i opowiadanie historii;
- słuchać wspomnień i perspektyw starszych pokoleń;
- rozpoznawać, że miasto jest przeżywane inaczej przez różnych ludzi;
- zadawać pytania i wyrażać własne pomysły;
- trenować podawanie prostych powodów swoich opinii;
- słuchać i budować na pomysłach innych;
- rozważać pojęcia takie jak przynależność, uczestnictwo, równość i wspólna przestrzeń;
- rozumieć, że zarówno dzieci, jak i dorośli są członkami wspólnoty, których głosy mają znaczenie.

Wprowadzenie do lekcji: „Czym jest miasto?"
Dzieci i starsi uczestnicy siadają w kole. W środku nauczyciel_ka kładzie kilka zdjęć miasta: ulica, park, szkoła, plac, plac zabaw, domy, sklepy itd.

Nauczyciel_ka zadaje jedno pozornie proste pytanie P4C:
„Czym jest miasto?"
Przyjmuje wszystkie odpowiedzi, nie definiując od razu pojęcia.

Nauczyciel_ka podąża za myśleniem dzieci z podpowiedziami:
„Czy miasto potrzebuje budynków?"
„Gdyby były budynki, ale nie ludzie, czy nadal byłoby to miasto?"
„Czy plac zabaw może być częścią miasta?"
„A co z ludźmi – czy są częścią miasta?"
Celem nie jest osiągnięcie poprawnej definicji, lecz rozpoczęcie filozoficznego poszukiwania.

Współfinansowane przez Unię Europejską. Wyrażone poglądy i opinie są jedynie opiniami autora lub autorów i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy i opinie Unii Europejskiej lub OeAD-GmbH. Ani Unia Europejska, ani OeAD-GmbH nie ponoszą za nie odpowiedzialności. Numer projektu: 2024-2-AT01-KA210-ADU-000266621

Współfinansowane przez Unię Europejską

PLAN LEKCJI 3

Tytuł: Nasze miasto, nasze historie, nasze głosy	**Grupa wiekowa:** 5-7 lub 7-9	**Czas trwania:** 1,5 -2 h

Główna aktywność: Główna aktywność 1 – „Miasto pamięta”
Starszy uczestnik_czka wybiera zdjęcie lub przedmiot związany z miastem i opowiada krótką historię:
„Gdy miałem_am tyle lat co Ty, ten plac wyglądał zupełnie inaczej…”
Może opisać, gdzie bawiły się dzieci, jak się przemieszczały, gdzie ludzie się spotykali, co im wolno było lub nie wolno było robić, albo jak wykorzystywano określoną przestrzeń publiczną.
Dzieci są zachęcane do zadawania pytań.
Nauczyciel_ka wprowadza następnie główne pytanie badawcze:
„Kto korzysta z miasta?”
Układa karty z obrazkami w środku: dziecko, starsza osoba, rodzic, osoba z niepełnosprawnością, rowerzysta_tka, sklepikarz_ka, nauczyciel_ka, turysta_ka, niemowlę, kierowca autobusu, osoba wyprowadzająca psa itd.
Pozwala dzieciom dodać osoby, o których nie wspomniał.
Następnie pogłębia badanie: „Czy wszyscy korzystają z miasta tak samo?”, „Kto korzysta z placu zabaw?”, „Kto korzysta z placu?”, „Czy dzieci mogą korzystać z każdej części miasta?”, „Czy są miejsca, z których starszym ludziom trudno korzystać?”, „Do kogo należy miasto?”, „Czy miasto może należeć też do dzieci?”, „Kto decyduje, co się dzieje w mieście?”. Nauczyciel_ka podąża za odpowiedziami dzieci zadając pytanie: „Dlaczego tak myślisz?”

Główna aktywność 2 – Społeczność badawcza P4C: „Dla kogo jest miasto?”
Nauczyciel_ka wprowadza prosty fikcyjny dylemat:
„W naszym mieście jest pusta przestrzeń. Niektóre dzieci chcą placu zabaw. Niektórzy dorośli chcą drzew i ławek, na których mogą usiąść i porozmawiać. Inni chcą ścieżki rowerowej. Nie ma wystarczająco dużo miejsca na wszystko. Co miasto powinno zrobić?”
Zamiast od razu przechodzić do głosowania, nauczyciel_ka pozwala grupie najpierw “filozofować”.
Dzieci i dorośli dzielą się pomysłami, używając przedmiotu mówienia.
Nauczyciel_ka, zamiast dawać odpowiedzi, rozwija rozmowę:
„Czy się zgadzasz?”, „Czy ktoś myśli inaczej?”, „Dlaczego?”, „Czy dwa różne pomysły mogą być sprawiedliwe?”, „Czy Twoja odpowiedź się zmieni, gdybyś był bardzo stary?”, „A gdybyś miał pięć lat?”, „Czyjego głosu powinniśmy wysłuchać?”, „Czy dzieci powinny pomagać decydować o tym, co dzieje się w ich mieście?”
Ta zdolność do przyjmowania perspektywy innych osób jest miejscem, w którym łączą się wymiar międzygeneracyjny i demokratyczne dociekanie.

Współfinansowane przez Unię Europejską. Wyrażone poglądy i opinie są jedynie opiniami autora lub autorów i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy i opinie Unii Europejskiej lub OeAD-GmbH. Ani Unia Europejska, ani OeAD-GmbH nie ponoszą za nie odpowiedzialności. Numer projektu: 2024-2-AT01-KA210-ADU-000266621

Współfinansowane przez Unię Europejską

PLAN LEKCJI 3

Tytuł: Nasze miasto, nasze historie, nasze głosy	**Grupa wiekowa:**	**Czas trwania:** 50–60 min

Główna aktywność 3 – „Nasze miasto dla wszystkich”
Zamiast wybierać jeden „wygrany” pomysł, dzieci i dorośli wspólnie tworzą: „Miasto dla wszystkich”
Na dużym arkuszu rysują wspólną przestrzeń miejską.
Każde pokolenie wnosi coś, co uważa za potrzebne miastu. Muszą omówić, gdzie co powinno się znaleźć, i starać się uwzględnić różne potrzeby.
Nauczyciel_ka może naturalnie wprowadzać pytania demokratyczne:
„Mamy dwa różne pomysły. Co możemy zrobić?”
„Jeszcze nie usłyszeliśmy pomysłu Marii. Czy powinniśmy ją zapytać?”
„Dzieci chcą tego, ale czy nasi starsi goście też mogliby z tego korzystać?”
Gotowy rysunek staje się wizualnym zapisem ich wspólnego demokratycznego myślenia.

Refleksja / Dyskusja:
Powrót do kręgu filozoficznego.
Umieśćcie na środku oryginalne fotografie oraz nowo powstałe miasto.
Zadaj pytania:

- Co sprawia, że miasto jest dobrym miastem?
- Czy miasto to tylko budynki i ulice?
- Do kogo należy miasto?
- Czy dzieci mogą zmieniać swoje miasto?
- Czy dzieci powinny mieć wpływ na decyzje dotyczące miejsc, z których korzystają?
- Czego dowiedzieliśmy się od starszych ludzi?
- Czego starsi ludzie dowiedzieli się od dzieci?
- Czy ktoś zmienił zdanie po wysłuchaniu innej osoby?
- Czy ludzie w różnym wieku mogą chcieć różnych rzeczy, a mimo to decydować wspólnie?

Nie wymagaj od grupy wypracowania jednej, ostatecznej odpowiedzi. W P4C samo odkrycie, że pytanie może mieć kilka sensownych odpowiedzi, jest już wartością samą w sobie.
Zamykające pytanie filozoficzne
Zakończył(a)bym jednym pytaniem i pozostawił(a) je bez odpowiedzi:
„Jeśli każdy ma głos, to czy to czyni miasto bardziej demokratycznym?”

Uwaga:
Opowiadanie historii stanowi jedynie impuls, natomiast kluczowym doświadczeniem edukacyjnym jest międzygeneracyjny dialog filozoficzny: wspomnienia starszych ludzi spotykają się ze współczesnymi doświadczeniami dzieci, a oba pokolenia wspólnie zastanawiają się nad tym, kto jest u siebie, kto korzysta z przestrzeni publicznej, kto decyduje i czyj głos się liczy.

Współfinansowane przez Unię Europejską. Wyrażone poglądy i opinie są jedynie opiniami autora lub autorów i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy i opinie Unii Europejskiej lub OeAD-GmbH. Ani Unia Europejska, ani OeAD-GmbH nie ponoszą za nie odpowiedzialności. Numer projektu: 2024-2-AT01-KA210-ADU-000266621

Współfinansowane przez Unię Europejską

Democracy4all Ages

PLAN LEKCJI 4

Tytuł: Słuchaj, pamiętaj, dodaj!	**Grupa wiekowa:** 3–5 lat	**Czas trwania:** 20–30 min

Temat: Edukacja i dialog między pokoleniami.

Zakres: aktywne słuchanie, kolejność mówienia i współpraca

Materiały: przedmiot mówienia (miękka piłka, lalka, zabawowy mikrofon itd.), proste karty z obrazkami pokazujące znajome tematy, takie jak zabawki, zabawy, szkoła, rodzina, jedzenie, święta i sąsiedztwo, oraz materiały do rysowania

Cele edukacyjne: Dzieci będą:

- trenować słuchanie, gdy mówi inna osoba;
- czekać na swoją kolej w rozmowie i ją rozpoznawać;
- komunikować się z dorosłym przez proste pytania i odpowiedzi;
- współpracować z kimś z innego pokolenia;
- rozumieć, że zarówno dzieci, jak i dorośli mają doświadczenia i pomysły warte podzielenia się.

Główna aktywność: „Twoja kolej, moja kolej”

Dzieci i dorośli siadają w kole. Nauczyciel_ka wprowadza przedmiot mówienia:
„Gdy go trzymasz, masz swoją kolej mówienia. Gdy ktoś inny go trzyma, naszym zadaniem jest słuchanie.”
Starszy uczestnik_czka wybiera kartę z obrazkiem – np. ZABAWA – i uzupełnia proste zdanie:
„Gdy byłem_am mały, lubiłem_am bawić się…”
Dziecko sparowane z nim/nią słucha, a potem odpowiada:
„Lubię bawić się…”

Nauczyciel_ka może zachęcić do bardzo prostej wymiany:
„Czy Twoja zabawa była taka sama?”
„Co było inne?”
„Co chciałbyś zapytać?”
Następnie zmienia kolejność: dziecko mówi pierwsze, a starsza osoba słucha i odpowiada.

Współfinansowane przez Unię Europejską. Wyrażone poglądy i opinie są jedynie opiniami autora lub autorów i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy i opinie Unii Europejskiej lub OeAD-GmbH. Ani Unia Europejska, ani OeAD-GmbH nie ponoszą za nie odpowiedzialności. Numer projektu: 2024-2-AT01-KA210-ADU-000266621

Współfinansowane przez Unię Europejską

Democracy4all Ages

PLAN LEKCJI 4

Tytuł: Słuchaj, pamiętaj, dodaj!	**Grupa wiekowa:** 3–5 lat	**Czas trwania:** 20–30 min

Ćwiczenie współpracy – „Razem stwórzmy jeden obrazek”
Każda para dziecko-dorosły otrzymuje jeden arkusz papieru i jeden zestaw kredek.
Ich zadanie brzmi:
„Narysujcie coś, co oboje lubilibyście robić razem.”
Jest jedna ważna zasada: muszą wspólnie zdecydować, co narysować.
Na przykład dziecko może zaproponować plac zabaw, a dorosły ogród.
Mogą zdecydować się narysować park z placem zabaw i ogrodem.
Nauczyciel_ka wspiera dialog bardzo prostymi podpowiedziami:
„Co myśli Twój partner_ka?”
„Czy wysłuchałeś jego/jej pomysłu?”
„Czy można użyć obu pomysłów?”
„Czy możecie zdecydować razem?”

Refleksja / Dyskusja:
Nauczyciel_ka prosi wszystkich o powrót do koła, po czym zadaje tylko kilka pytań odpowiednich do wieku:

- Czy łatwo było słuchać?
- Czego Ci powiedział Twój partner_ka?
- Czy mieliście takie same pomysły, czy różne?
- Jak zdecydowaliście, co narysować?
- Czego dzieci i dorośli mogą się nawzajem nauczyć?

Nauczyciel_ka kończy ćwiczenie prostą myślą:
„Gdy słuchamy się nawzajem, możemy się od siebie uczyć. Gdy dzielimy się pomysłami, możemy coś razem stworzyć”.

Współfinansowane przez Unię Europejską. Wyrażone poglądy i opinie są jedynie opiniami autora lub autorów i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy i opinie Unii Europejskiej lub OeAD-GmbH. Ani Unia Europejska, ani OeAD-GmbH nie ponoszą za nie odpowiedzialności. Numer projektu: 2024-2-AT01-KA210-ADU-000266621

Współfinansowane przez Unię Europejską

PLAN LEKCJI 5

Tytuł: Demokracja - Historia	**Grupa wiekowa:** 5-7 i 7-9	**Czas trwania:** 45–60 min

Temat: Kreatywna demokracja i wyrażanie siebie
Główna myśl: Dzieci wspólnie tworzą oryginalną historię badającą problem demokratyczny

Materiały: torba/pudełko na historie, karty z obrazkami postaci, karty z miejscami, karty z pojęciami demokratycznymi (np. sprawiedliwość, wybór, słuchanie), duży papier i markery

Cele edukacyjne: Dzieci będą:
- wyrażać własne pomysły i słuchać innych;
- wspólnie tworzyć historię;
- zbadać pojęcia takie jak sprawiedliwość, głos, wybór, włączanie i uczestnictwo;
- rozważać różne rozwiązania problemu;
- przeżywać wspólne podejmowanie decyzji podczas procesu kreatywnego.

Wprowadzenie do lekcji: O czym mogłaby być historia o demokracji?
Usiądźcie w kole i powiedz dzieciom:
„Dziś nie będziemy słuchać historii. Będziemy ją TWORZYĆ razem."
Pokaż kilka prostych kart z obrazkami związanych z demokracją: ktoś mówi, ktoś słucha, dzieci się dzielą, głosowanie, pomoc komuś, ktoś jest wykluczony.
Zapytaj:
- Co się tu dzieje?
- Który obrazek sprawia, że myślisz o sprawiedliwości?
- Co się dzieje, gdy ludzie chcą czegoś innego?
- Co oznacza mieć głos?

Na tym etapie nie ma „poprawnych" odpowiedzi.

Główna aktywność: Wybierzmy bohaterów naszej historii
Ułóż kilka kart z postaciami w środku.
Zapytaj:
„Kto powinien być w naszej historii?"
Dzieci proponują postacie i wspólnie wybierają 2-4.
Zapisz ich wybory:
Nasze postacie to…
Postacie nie muszą być tylko dorosłymi. Mogą być dziećmi, zwierzętami, wyimaginowanymi stworzeniami, zabawkami lub superbohaterami.
Gdzie rozgrywa się nasza historia?
Pokaż kilka kart z miejscami: szkoła, las, plac zabaw, wyimaginowane królestwo, dom, wyspa itd. Dzieci decydują, gdzie rozgrywa się ich historia.

Współfinansowane przez Unię Europejską. Wyrażone poglądy i opinie są jedynie opiniami autora lub autorów i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy i opinie Unii Europejskiej lub OeAD-GmbH. Ani Unia Europejska, ani OeAD-GmbH nie ponoszą za nie odpowiedzialności. Numer projektu: 2024-2-AT01-KA210-ADU-000266621

Współfinansowane przez Unię Europejską

PLAN LEKCJI 5

Tytuł: Demokracja - Historia	**Grupa wiekowa:** 5-7 i 7-9	**Czas trwania:** 45–60 min

Główna aktywność: Włącz do historii problem demokratyczny
Teraz wprowadź dylemat. Zapytaj: „Coś się dzieje i nasze postacie się nie zgadzają. Na czym może polegać problem?"
Wspieraj uczestników tylko wtedy, gdy jest to konieczne:
Każdy chce wybrać inną zabawę.
Ktoś nie może dołączyć.
Jedna postać zawsze podejmuje decyzje.
Mają jedną zabawkę/przedmiot, który wszyscy chcą.
Grupa musi wybrać między różnymi aktywnościami.
Ktoś ma dobry pomysł, ale nikt go nie słucha.
Pozwól dzieciom wybrać problem.

<u>Co się dzieje dalej?</u>
Teraz budujcie historię po jednym pomyśle/uwadze na raz.
Przekazujcie przedmiot mówienia w kole.
Każde dziecko może dodać coś:
„Potem…", „Myślę, że postać powinna…", „Może mogliby…"
Używaj podpowiedzi w stylu P4C, aby pogłębić historię:
„Dlaczego?", „Czy to byłoby sprawiedliwe?", „Jak mógłby się czuć inny bohater_ka?", „Czy ktoś ma inny pomysł?", „Czy oba pomysły mogą stać się częścią naszej historii?" Zapisuj ich pomysły/uwagi.

<u>Stwórz zakończenie razem</u>
Gdy pojawi się kilka rozwiązań, zapytaj:
„Jak chcemy, żeby NASZA historia się skończyła?", Grupa negocjuje, łączy pomysły lub głosuje, gdy jest to konieczne.
Nauczyciel_ka czyta następnie całą historię dzieciom.

<u>Daj historii tytuł</u>
Na koniec: „Każda historia potrzebuje tytułu. Jaki powinien być nasz?".
Dzieci proponują tytuły i wybierają jeden. Mogą wspólnie zilustrować gotową historię.

Refleksja / Dyskusja: Zapytaj: „Kto stworzył tę historię?", „Czy zawsze mieliśmy takie same pomysły?", „Co zrobiliśmy, gdy się nie zgadzaliśmy?", „Czy pomysł każdego musiał zostać uwzględniony?", „Jak podejmowaliśmy decyzje?", „Czy tworzenie naszej historii razem było trochę jak demokracja? Dlaczego?"

Współfinansowane przez Unię Europejską. Wyrażone poglądy i opinie są jedynie opiniami autora lub autorów i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy i opinie Unii Europejskiej lub OeAD-GmbH. Ani Unia Europejska, ani OeAD-GmbH nie ponoszą za nie odpowiedzialności. Numer projektu: 2024-2-AT01-KA210-ADU-000266621

Współfinansowane przez Unię Europejską

Democracy4all Ages

PLAN LEKCJI 6

Tytuł: Nasza piosenka o demokracji	**Grupa wiekowa:** 3-5 i 5-7	**Czas trwania:** 45–60 min
Temat: Kreatywna demokracja i wyrażanie siebie	**Materiały:** karty z obrazkami, papier, ołówki lub markery, komputer, narzędzie AI do muzyki (opcjonalnie)	

Cele edukacyjne: Dzieci będą:

- wyrażać, co demokracja dla nich oznacza, słowami i muzyką;
- wspólnie tworzyć proste teksty;
- podejmować kreatywne wybory jako grupa;
- trenować słuchanie, kolejność mówienia i negocjacje;
- zbadać rytm i muzyczne wyrażanie siebie;
- rozumieć, że technologia/AI może wspierać, a nie zastępować, ludzką kreatywność.

Wprowadzenie do lekcji:
Ułóż w środku karty z obrazkami przedstawiające:

👂 słuchanie
🗣️ głos
🤝 pomoc
❤️ troska
⚖️ sprawiedliwość
✋ wybór
🧩 razem
👫 przyjaźń
🗳️ głosowanie
🌈 różnice

Zapytaj:
„Jakie słowa powinny znaleźć się w piosence o demokracji?”
Pozwól dzieciom wybrać 4-6 pojęć.
Zapisz ich słowa widocznie.

Współfinansowane przez Unię Europejską. Wyrażone poglądy i opinie są jedynie opiniami autora lub autorów i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy i opinie Unii Europejskiej lub OeAD-GmbH. Ani Unia Europejska, ani OeAD-GmbH nie ponoszą za nie odpowiedzialności. Numer projektu: 2024-2-AT01-KA210-ADU-000266621

Współfinansowane przez Unię Europejską

PLAN LEKCJI 6

Tytuł: Nasza piosenka o demokracji	**Grupa wiekowa:** 3-5 i 5-7	**Czas trwania:** 45–60 min

Główna aktywność:

1. **Przekształć słowa w zdania**

Zajmij się jednym pojęciem na raz.
Na przykład:
GŁOS
„Co nasza piosenka mogłaby powiedzieć o tym, że mamy głos?"
Dzieci mogą powiedzieć:
„Każdy ma głos."
Nie martw się jeszcze o rym. Najpierw uchwyć znaczenie słowa wskazanego przez dzieci.

2. **Znajdź nasz refren**

Czytaj ich zdania na głos.
Zapytaj: „Które zdanie powinien zaśpiewać każdy razem?"
Dzieci wybierają swoje ulubione wersy. Pomóż im uprościć język i ustalić rytm, nie zastępując ich pomysłów. Na przykład ich refren mógłby brzmieć:
Mam głos, Ty też go masz,
Słucham siebie, słucham Ciebie.
Różne pomysły są tu mile widziane,
Razem wybieramy, razem słuchamy!
Dokładny tekst powinien ostatecznie pochodzić od tej konkretnej grupy dzieci.

3. **Znajdź rytm**

Zanim wprowadzisz technologię, użyj ciała.
Spróbuj tekstu z:
klask – klask – kolana – klask
Eksperymentuj z: szybko / wolno; głośno / cicho; klaskanie; tupanie; instrumenty perkusyjne.
Zapytaj dzieci: „Jak powinna brzmieć NASZA piosenka?". Pozwól im zdecydować.

4. **Stwórz zwrotki**

Podziel dzieci na małe grupy. Każda grupa dostaje jedno pojęcie:
Sprawiedliwość – Słuchanie – Pomoc – Wybór
Każda grupa tworzy jedno proste zdanie. Połącz je w krótkie zwrotki.
Nauczyciel_ka może pomóc z rytmem lub rymem, zachowując pomysły dzieci.

Współfinansowane przez Unię Europejską. Wyrażone poglądy i opinie są jedynie opiniami autora lub autorów i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy i opinie Unii Europejskiej lub OeAD-GmbH. Ani Unia Europejska, ani OeAD-GmbH nie ponoszą za nie odpowiedzialności. Numer projektu: 2024-2-AT01-KA210-ADU-000266621

Współfinansowane przez Unię Europejską

PLAN LEKCJI 6

Tytuł: Nasza piosenka o demokracji	**Grupa wiekowa:** 3-5 i 5-7	**Czas trwania:** 45–60 min

5. **Opcjonalne tworzenie piosenki z AI** (tylko dla 5-7 lat)

Teraz wyjaśnij:
„Napisaliśmy słowa i wybraliśmy, o czym ma być nasza piosenka. Możemy poprosić narzędzie AI do muzyki, aby pomogło nam stworzyć muzykę do NASZEJ piosenki."
Zanim cokolwiek wygenerujesz, dzieci decydują:
Wesoła czy spokojna?
Szybka czy wolna?
Jakie instrumenty?
Głosy dzieci czy inny styl?
Edukator wpisuje tekst i wybory dzieci.
Posłuchaj wygenerowanej wersji.
Nie poprzestawaj na tym.
Zapytaj:
„Czy to nam się podoba?"
„Czy brzmi to, jak nasza piosenka?"
„Co powinniśmy zmienić?"
Jeśli to właściwe, zmodyfikuj piosenkę na podstawie ich sugestii.
To daje dzieciom sprawczość w procesie kreatywnym wspieranym przez AI.

6. **Zagraj naszą piosenkę**

Śpiewajcie razem, używając ruchu, instrumentów lub prostego tańca.
Dzieci mogą też stworzyć jeden ruch dla każdego kluczowego słowa: głos, słuchaj, razem, sprawiedliwie, wybieraj.

Refleksja / Dyskusja:
Usiądźcie razem i zapytajcie:

- Kto napisał naszą piosenkę?
- Skąd pochodziły jej pomysły?
- Jak zdecydowaliśmy, które pomysły użyć?
- Czy AI stworzyło nasze pomysły, czy pomogło je zamienić w muzykę?
- Co się dzieje, gdy wiele różnych głosów tworzy coś razem?

Zakończ, śpiewając refren po raz ostatni.

Współfinansowane przez Unię Europejską. Wyrażone poglądy i opinie są jedynie opiniami autora lub autorów i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy i opinie Unii Europejskiej lub OeAD-GmbH. Ani Unia Europejska, ani OeAD-GmbH nie ponoszą za nie odpowiedzialności. Numer projektu: 2024-2-AT01-KA210-ADU-000266621

Współfinansowane przez Unię Europejską

Democracy4all Ages

PLAN LEKCJI 7

Tytuł: Dylemat demokratyczny	**Grupa wiekowa:** 5-7 i 7-9	**Czas trwania:** 45–60 min
Temat: Kreatywna demokracja i wyrażanie siebie	**Materiały:** karty z sytuacjami	

Cele edukacyjne: Dzieci będą:

- rozwijać aktywne skupienie uwagi i komunikację niewerbalną;
- blisko współpracować z partnerem_ką;
- przeżywać prowadzenie i podążanie;
- kreatywnie reagować na działania innej osoby;
- zbadać różne perspektywy przez grę dramatyczną;
- improwizować wokół pojęć sprawiedliwości, włączania, słuchania i wspólnego podejmowania decyzji.

Wprowadzenie do lekcji: Znajdź swoje lustro
Dzieci pracują w parach, stojąc twarzą w twarz.
Wyjaśnij: „Wyobraź sobie, że Twój partner_ka jest Twoim odbiciem w lustrze."
Dziecko A zaczyna wykonywać bardzo powolne ruchy.
Dziecko B podąża tak precyzyjnie, jak to możliwe.
Bez mówienia. Po około minucie dzieci zamieniają się rolami.

Główna aktywność:

1. **Kto prowadzi?**

Powtórz ćwiczenie, ale tym razem nie wybierajcie lidera.
Powiedz: „Spróbujcie poruszać się razem tak powoli, żeby nikt obserwujący nie mógł powiedzieć, kto prowadzi."
To tworzy piękne doświadczenie współpracy i wspólnego przywództwa.
Zapytaj krótko: „Czy łatwiej było prowadzić czy podążać?", „Co musieliście zrobić, żeby zostać razem?"
Odpowiedź zwykle naturalnie prowadzi do obserwowania, skupiania uwagi, czekania i reagowania.

2. **Naśladuj emocje**

Zachowaj pary. Wyznaczaj sytuacje/emocje: Wesoło! Zły! Zdezorientowany! Podekscytowany! Wykluczony! Dumny!
Jeden partner wyraża uczucie twarzą i ciałem; drugi je naśladuje.
Zamieńcie się rolami. To przygotowuje dzieci do przyjmowania różnych perspektyw w improwizacji.

Współfinansowane przez Unię Europejską. Wyrażone poglądy i opinie są jedynie opiniami autora lub autorów i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy i opinie Unii Europejskiej lub OeAD-GmbH. Ani Unia Europejska, ani OeAD-GmbH nie ponoszą za nie odpowiedzialności. Numer projektu: 2024-2-AT01-KA210-ADU-000266621

Współfinansowane przez Unię Europejską

PLAN LEKCJI 7

Tytuł: Dylemat demokratyczny	**Grupa wiekowa:** 5-7 i 7-9	**Czas trwania:** 45–60 min

3. **Daj każdej parze dylemat demokratyczny**

Teraz daj parom prostą kartę z obrazkiem/sytuacją.
Na przykład:
„Obaj chcecie tej samej zabawki."
„Jedna osoba chce grać w piłkę. Druga chce tańczyć."
„Jedno dziecko chce dołączyć do zabawy."
„Musicie wybrać jedną historię dla klasy."
„Jedna osoba ciągle decyduje o wszystkim."
„Jedna osoba mówi, ale druga nie słucha."
„Macie jeden pędzel, a obaj go potrzebujecie."

4. **Improwizujcie!**

Powiedz:
„Nie planujcie każdego słowa. Pokażcie nam, co się dzieje."
Każda para improwizuje bardzo krótką scenkę.
W pewnym momencie nauczyciel_ka mówi:
„STOP!"
Dzieci nieruchomieją. Zapytaj widzów: „Co się dzieje?", „Jak mógłby się czuć każdy z nich?", „Jaki jest problem?", I ważne: „Co mogłoby się stać dalej?"

5. **Zagraj ponownie**

Wybierz jedną propozycję widzów.
Para wznawia improwizację i próbuje zaproponowanego rozwiązania.
Następnie, jeśli to przydatne: „Czy możemy spróbować INNEGO rozwiązania?"
Odtwórz tę samą sytuację.
Na przykład:
Wersja 1: Na zmianę.
Wersja 2: Dzielenie się.
Wersja 3: Połącz zabawy.
Wersja 4: Zapytaj grupę.
Wersja 5: Znajdź coś zupełnie innego.
To pomaga dzieciom odkryć, że problemy demokratyczne często mają więcej niż jedno możliwe rozwiązanie.

Współfinansowane przez Unię Europejską. Wyrażone poglądy i opinie są jedynie opiniami autora lub autorów i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy i opinie Unii Europejskiej lub OeAD-GmbH. Ani Unia Europejska, ani OeAD-GmbH nie ponoszą za nie odpowiedzialności. Numer projektu: 2024-2-AT01-KA210-ADU-000266621

Współfinansowane przez Unię Europejską

Democracy4all Ages

PLAN LEKCJI 7

Tytuł: Dylemat demokratyczny	**Grupa wiekowa:** 5-7 i 7-9	**Czas trwania:** 45–60 min

Refleksja / Dyskusja:

Poproś dzieci, by stanęły naprzeciw swojego pierwotnego partnera_ki.
Jedno dziecko wykonuje powolny gest przedstawiający coś, co uważa za ważne, gdy jesteśmy razem – np. słuchanie, pomoc, dzielenie się lub powitanie.
Jego partner_ka naśladuje go. Następnie zamieniają się rolami.
Zakończ, zbierając wszystkich w jedno duże koło. Nauczyciel_ka zaczyna jeden powolny ruch, a cała grupa go naśladuje. Pozwala, by ruch obchodził koło, aż przywództwo przestanie być oczywiste.
Zakończ:
„Czasem prowadzimy. Czasem podążamy. Czasem mówimy. Czasem słuchamy. A czasem tworzymy coś razem."

Współfinansowane przez Unię Europejską. Wyrażone poglądy i opinie są jedynie opiniami autora lub autorów i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy i opinie Unii Europejskiej lub OeAD-GmbH. Ani Unia Europejska, ani OeAD-GmbH nie ponoszą za nie odpowiedzialności. Numer projektu: 2024-2-AT01-KA210-ADU-000266621